

Només un joc?

Per **Maties Rebassa**

M'han demanat que escrigui 4 retxes sobre la utilitat pràctica del Gran Any (Big Year en anglès, BY), la competició entre observadors d'aus encetada el 2013 i que consisteix en detectar el major nombre d'espècies entre l'1 de gener i el 31 de desembre. Però... no és el BY només un joc? Un entreteniment per a passar-s'ho bé sortint al camp quantes més vegades millor? No és per això que molts hem decidit participar-hi?

Segurament la resposta és sí, però un sí condicionat. Certament, el BY no té pretensions acadèmiques o científiques ni res que si li pareixi. I així i tot, amb el BY es pot arribar a acumular una quantitat de coneixement, d'informació avifaunística, que no podem menysprear.

Tampoc pot passar-se per alt la seva capacitat formativa i divulgativa, que a més podria potenciar-se

per a futures edicions, com veurem més endavant.

Vegem ara algunes dades interessants extretes de l'edició del 2013. El nombre d'espècies observades a Mallorca pels participants (han estat una trentena els qui han acabat l'any) ha ascendit a 240. El 2012, darrer any abans del BY, els més de 150 col·laboradors de l'obra anual de referència, l'Anuari Ornitològic de

les Balears, varen aconseguir veure entre tots 221 espècies. És a dir, el BY ha estat amb molta probabilitat la causa que el 2013 s'hagin observat una vintena més d'espècies que el 2012, aus que possiblement no s'haurien detectat sense la febre, les ganes de sortir al camp, que va provocar la posada en marxa de la competició.

Però no només s'han vist més espècies que les habituals, també se n'ha realitzat un molt major nombre d'observacions de cada una, el que ha permès acumular una elevada quantitat d'informació que redunda en un major coneixement de la nostra avifauna. Per exemple, s'han pogut detectar amb relativa freqüència espècies que es consideren rares o escasses, i s'ha millorat el coneixement del seu patró fenològic o de la seva distribució temporal i espacial.

La següent gràfica, que ens mostra la riquesa acumulada d'espècies detectades, també ens aporta una informació interessant.

Com es pot veure, el nombre d'espècies que s'han observat a l'hivern és molt considerable (el mes de gener ja s'havien detectat 148

Nombre acumulat d'espècies observades, a partir de dades aportades per Juanjo Bazán i Pep Manchado

espècies diferents, el que ens indica clarament que existeix a la nostra illa, durant els mesos hivernals, una diversitat ornítica molt important). A la primavera (mesos de març a maig) el nombre d'espècies es va incrementar, en bona mesura, gràcies a l'arribada de les aus de pas i les estivals. En canvi, els mesos d'estiu suposen una aturada quasi absoluta en el l'arribada de noves aus. A la tardor, la migració no va ser el 2013

tan aparent, ni de molt, com a la primavera, i va possibilitar un increment de la riquesa en només 3 espècies, 2 de les quals pròpies i quasi exclusives d'aquesta època de l'any (*Charadrius morinellus*, *Crex crex*). Els darrers mesos de l'any, com era d'esperar, ja no aconseguiren sumar noves espècies al còmput global.

Però, com hem apuntat abans, un dels punts forts del BY és el seu potencial formatiu i divulgatiu, po-

tencial que es pot esprémer encara més. Participar del BY ens ha permès, a molts de nosaltres, aprendre de l'acumulació de sortides i observacions, tant pròpies com dels altres. També hi ha contribuït el fet que, molt sovint, els participants amb menys experiència acumulada s'han acompanyat en les seves sortides dels observadors més experts. Com augmentar aquesta capacitat formativa del BY? Doncs, per exemple, amb la celebració d'esdeveniments puntuals que, lligats al BY, tinguin entitat pròpia i permetin la participació de molta més gent, fins i tot la d'aquells que no tinguin experiència

prèvia (familiars i amics dels participants al BY, gent encuriosida o amb un interès per les aus molt tangencial, etc.).

Un exemple podria ser la celebració d'un *Big Weekend* (Gran Cap de Setmana), en el qual de divendres a diumenge es formessin grups mixtos d'experts i principiants amb l'objectiu no de competir entre ells, sinó de sumar esforços per intentar localitzar, arreu de la geografia il·lenca, quantes més espècies millor. Evidentment, l'esdeveniment requeriria d'una divulgació prèvia per arribar a molts participants, i una certa planificació per aconseguir mostrejar tots

els ambients. Una divulgació posterior dels resultats seria igualment aconsellable.

Un Big Weekend (o semblant) podria fins i tot institucionalitzar-se, repetir-se cada any, per exemple la tercera setmana d'abril. Així fins i tot els amants de la competició pura i dura veurien satisfetes les seves expectatives, ja que cada any es podria intentar batre la xifra d'espècies assolida l'any anterior.

Vaja, que el BY possiblement sigui, per damunt de tot, un joc, però un joc que dóna molt de joc! Hi tornem a jugar?

Una passa imprescindible: el registre de les dades obtingudes en el BY'13

A les normes que regeixen el Big Year s'apel·la al codi ètic de l'observador d'aus, dins del qual és un requisit ineludible no donar per bones aquelles observacions de les quals no n'estem segurs al 100%. Però evidentment, això, tot i ser necessari, no és suficient. No basta amb tenir la certesa absoluta que el que estam veient és una o altra espècie, cal anar més enfora si el que pretenem és que cada observació aportï una informació valuosa.

Per començar, resulta convenient registrar, per exemple en forma de fitxa, totes aquelles cites que cadascú consideri més valuoses, i enviar posteriorment aquestes fitxes a les entitats o organitzacions que en puguin fer un ús més adequat (registre en forma de base de dades, eventual publicació de les dades més interessants, etc.). En aquestes fitxes no només s'haurien d'incloure les espècies observades en cada sortida, també resultaria convenient registrar tots aquells fets que creiem que puguin tenir certa rellevància (xifres de cada espècie, concentracions importants, comportaments típics o atípics de les aus, localitzacions inesperades, ús de l'hàbitat que fa cada espècie, plomatges o característiques anatòmiques peculiars, etc.).

En el cas que les fitxes es vulguin enviar al GOB, es pot fer a

l'adreça **ornitologia@gobmallorca.com** o directament a la seva seu de Palma.

Per a les aus considerades rareses (la llista de rareses es pot descarregar de l'adreça **<http://www.gobmallorca.com/ornito-que-feim/comite-de-rarees.html>**), s'ha d'emplenar de cada observació una fitxa-informe (es pot descarregar igualment de l'adreça assenyalada abans) en la qual es detalli la localitat exacta on ha estat feta la cita i s'especifiquin tant les peculiaritats de l'observació (distància a l'au, instrumental òptic emprat, condicions meteorològiques...) com l'experiència de l'observador en aquella i en altres espècies semblants amb les quals es pugui confondre l'au observada. Evidentment, cal fer una descripció el més acurada i completa possible de cada raresa observada (mida i forma de l'au, proporcions, actituds en terra/mar o en vol, coloració de plomatge i parts no emplomades, etc.). Resulta convenient adjuntar, sempre que sigui possible, fotografies de les rareses observades o, en el seu defecte, dibuixos realitzats en el moment de l'observació.

Les fitxes de registre de rareses s'han d'enviar, un cop emplenades, als coordinadors dels Comitès de Rareses local (**carlesljm@gmail.com**) o estatal (**rarezas@seo.org**), segons

correspongui. Seran els Comitès de Rareses els encarregats últims d'homologar les observacions que aportem, descartant aquelles cites en què pugui existir un cert dubte, per petit que sigui, sobre la correcta identificació de cada au. Això pot parèixer una mica cruel, ja que a ningú li agrada que es pugui dubtar de la seva bona fe o dels seus coneixements identificatius, però resulta imprescindible, si es vol aconseguir un filtrat correcte de dades potencialment errònies que desvirtuarien o contaminarien el coneixement que es vagi acumulant sobre cada espècie considerada una raresa. Ja que tots tenim un mateix objectiu, que és precisament el de contribuir a millorar el que sabem de les aus de les nostres terres i mars, cal que ens esforcem una mica a fer les coses ben fetes. A la llarga, tots hi sortim guanyant.

Les espècies del BY2013

Seleccionar unes poques espècies d'entre totes les observades no és tasca senzilla. Aquí van algunes propostes:

Reietons i altres hivernants rars o escassos

Els mesos de gener i febrer, que varen ser els de més febre bigyearista, es va poder comprovar que algunes de les espècies d'aus que es tenen per més escasses o fins i tot rares en realitat no ho foren tant. Així, s'acumularon nombres realment sorprenents d'observacions de reietons d'hivern (*Regulus regulus*), llunonets (*Carduelis spinus*), pinsa mè (*Fringilla montifringilla*), tord burell (*Turdus pilaris*), tord cellard (*T. iliacus*) ...

Arpelles "de carpó blanc" i altres migrants primaverals

Ja en plena migració, hi va haver algunes setmanes glorioses, amb observacions de lo més interessant. Molt abundants varen ser, per exemple, els ulls de bou xiuladors (*Phylloscopus sibilatrix*), i també les arpelles "de carpó blanc" (*Circus pygargus*, *C. cyaneus*, *C. macrourus*). Els *C. macrourus*, dels quals es veren possiblement fins a 6 exemplars diferents, varen ser una de les estrelles del BY.

Aus amagadisses (bitó, guàtlera maresa)

La tardor, a diferència de la primavera, no va ser especialment fructífera. Així i tot s'hi veren algunes aus interessants. Destaca, per exemple, que es localitzassin exemplars solitaris de bitó (*Botaurus stellaris*) a 4 localitats diferents, tant del sud com del nord de Mallorca. Altres aus interessants, i molt amagadisses, que es varen poder observar foren *Crex crex* i *Porzana porzana*.

Paràsits i altres aus marines

Quan encara no havia entrat la primavera, molts bigyearistes posaren la seva mirada a la mar, a la recerca d'aus marines. Això va possibilitar nombroses deteccions de paràsits grossos (*Stercorarius skua*), de vegades de fins a 3 exemplars junts, i també de paràsit coapunxegut (*S. parasiticus*), gavina cendrosa (*Larus canus*), gavina de tres dits (*Rissa tridactyla*) o cadafets (*Fratercula arctica*), espècies habitualment males de veure.

Rareses locals i estatals

Els participants del BY veren a Mallorca ni més ni menys que 28 exemplars considerats rareses a l'àmbit local o estatal, una xifra considerablement major que la mitjana dels anys precedents. Entre totes les rareses destaca, per ser la primera vegada que s'ha pogut constatar la presència d'aquesta espècie a les Illes Balears, un fuell americà (*Pluvialis dominica*) observat al Salobrar de Campos a finals del mes de maig.

